

Warszawa, dnia

13.02.2013

MINISTER KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

l.dz. DOZ-OAiK-6700/1298-2/12[KS]

Postanowienie

W związku z zażaleniem Towarzystwa Opieki nad Zabytkami, Oddział w Warszawie z dnia 5.10.2012 r. (data wpływu: 10.10.2012 r.), na postanowienie Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie, nr 433/12 z dnia 26.09.2012 r., znak: WD.5130.1.19.2012, odmawiające wszczęcia postępowania w sprawie wpisu do rejestru zabytków – zgodnie z treścią wniosku – „zespołu urbanistyczno- architektonicznego składającego się z Placu Grzybowskiego, skweru i budynków stanowiących dowód istnienia w Warszawie Centrum kultury żydowskiej, zarówno przed II wojną światową jaki i po jej zakończeniu” – teren oznaczony na załączniku do wniosku; zespół tworzą: Synagoga Nożyków, 1898-1902; budynek administracyjno-biurowy, 1883, 1929-31(ul. Twarda 6); budynek Teatru Żydowskiego, 1967 (plac Grzybowski 12/16); plac Grzybowski, XVII w. oraz skwer i zieleniec wokół synagogi, XIX/XX w.– działając na podstawie art. 89 pkt 1, art. 93 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 162, poz.1568, z późn. zm.) oraz art. 17 pkt 2, art. 127 § 2, art. 138 § 1 pkt 1 w związku z art. 144 Kodeksu postępowania administracyjnego,

postanawiam:

- **utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie.**

Uzasadnienie

Na podstawie akt sprawy ustalono następujący stan faktyczny.

Pismem z dnia 9.07.2012 r. Towarzystwo Opieki nad Zabytkami, Zarząd Oddziału w Warszawie, zwróciło się do Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z wnioskiem o wszczęcie z urzędu postępowania w sprawie wpisu do rejestru zabytków zespołu urbanistyczno - architektonicznego składającego się z Placu Grzybowskiego, skweru i budynków stanowiących dowód istnienia w Warszawie Centrum kultury żydowskiej, zarówno przed II wojną światową jaki i po jej zakończeniu” – teren oznaczony na załączniku do wniosku; zespół tworzą: Synagoga Nożyków, 1898-1902; budynek administracyjno - biurowy, 1883, 1929-31 (ul. Twarda 6); budynek Teatru Żydowskiego, 1967 (plac Grzybowski 12/16); plac Grzybowski, XVII w. oraz skwer i zieleniec wokół synagogi, XIX/XX w”.

Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków postanowieniem nr 433/12, z dnia 26.09.2012 r., odmówił wszczęcia postępowania ww. sprawie.

Zażalenie na ww. postanowienie wniosło, dochowując ustawowego terminu, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami, Oddział w Warszawie.

Po przeanalizowaniu akt sprawy organ zażaleniowy stwierdził co następuje.

Podstawę prawną wniosku o wszczęcie postępowania w przedmiotowej sprawie, stanowi art. 31 § 1 pkt 1 Kodeksu postępowania administracyjnego, zgodnie z którym organizacja społeczna może w sprawie dotyczącej innej osoby występować z żądaniem wszczęcia postępowania jeżeli jest to uzasadnione celami statutowymi tej organizacji i gdy przemawia za tym interes społeczny. Zgodnie z art. 31 § 2 Kodeksu postępowania

administracyjnego organ administracji publicznej, uznając żądanie organizacji społecznej za uzasadnione, postanawia o wszczęciu postępowania z urzędu lub o dopuszczeniu organizacji do udziału w postępowaniu. Na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania lub dopuszczenia do udziału w postępowaniu organizacji społecznej służy zażalenie. Zdanie drugie zacytowanego przepisu stanowi dla organu administracji publicznej podstawę do wydania postanowienia o odmowie wszczęcia z urzędu żadanego przez organizację społeczną postępowania, w przypadkach kiedy uzna zgłoszone żądanie za nieuzasadnione. W ocenie organu odwoławczego wydanie tej treści rozstrzygnięcia może mieć miejsce w przypadku stwierdzenia przez organ braku którejs z przesłanek wskazanych w ust. 1 tego artykułu, a w szczególności jeśli zgłoszone żądanie nie pozostaje w związku z celami statutowymi tej organizacji, bądź nie odpowiada interesowi społecznemu. Wskazać trzeba, że jedynie faktyczne i prawne powiązanie celów statutowych organizacji z meritem postępowania administracyjnego, którego domaga się ona wszczęcia, może powodować zastosowanie art. 31 § 1 pkt 1 Kodeksu postępowania administracyjnego.

Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia wskazał, że „stowarzyszenie oparło swoje wystąpienie na celach statutowych” przywołując § 9 pkt 2 i 6 statutu Towarzystwa Opieki nad Zabytkami, zgodnie z którym Towarzystwo realizuje swój cel, jakim jest podejmowanie działań i realizowanie przedsięwzięć zmierzających do ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz pobudzanie inicjatywy społecznej na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami przez propagowanie potrzeby opieki nad zabytkami i krajobrazem kulturowym oraz krzewienie wiedzy o zabytkach i promowanie wiedzy historycznej przez turystkę oraz współpracę z jednostkami państwowymi i samorządowymi, zwłaszcza z instytucjami ochrony zabytków i ochrony środowiska. W tym miejscu należy przywołać wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, który w wyroku z dnia 24 kwietnia 2006 r., sygn. akt IV SA/Wa 1399/05, stwierdził, że „Statut organizacji społecznej co do jego celów nie może być interpretowany rozszerzająco, zważywszy iż udział organizacji społecznej w postępowaniu na prawach strony stanowi wyjątek od zasady, iż mogą w nim uczestniczyć wyłącznie podmioty mające w tym interes prawny, a przyznanie uprawnień strony dodatkowemu podmiotowi ma istotny wpływ na zakres praw i obowiązków faktycznych stron postępowania”.

Niemniej jednak do spełnienia żądania opartego na art. 31 § 1 pkt 1 Kodeksu postępowania administracyjnego, niezbędne jest, jak słusznie wskazał organ pierwszej instancji, spełnienie także drugiej przesłanki w postaci interesu społecznego przemawiającego za wszczęciem postępowania z urzędu.

W niniejszej sprawie organ musi rozważyć czy wszczęcie postępowania administracyjnego w przedmiocie wpisania do rejestru zabytków zespołu urbanistyczno-architektonicznego składającego się z Placu Grzybowskiego, skweru i budynków stanowiących dowód istnienia w Warszawie Centrum kultury żydowskiej, zarówno przed II wojną światową jaki i po jej zakończeniu jest zgodne z interesem społecznym.

Wnioskująca organizacja jako przesłankę przemawiającą za wszczęciem ww. postępowania wskazuje fakt, iż przedmiotowy obszar powinien zostać objęty ochroną konserwatorską wynikającą z wpisu do rejestru zabytków „ze względu na posiadane wartości historyczne i świadectwo dziedzictwa niematerialnego”. Zdaniem Wnioskodawcy teren ten „prócz swoich walorów historycznych (centrum przedwojennej żydowskiej dzielnicy) pełni istotną w skali miasta funkcję jako nośnik niematerialnej kultury żydowskiej” Towarzystwo Opieki nad Zabytkami podkreśla, „że wartość całego zespołu nie leży w charakterze jego powstania jako integralnego obszaru – układu urbanistycznego, ale w bogatej historii, która ukształtowała go głównie na przestrzeni ostatniego stulecia”, a „Zachowanie budynków Synagogi, Białego Budynku, Teatru Żydowskiego, a także skweru wokół synagogi i zieleńca po jej północnej stronie pozwoli na odpowiednie potraktowanie tego unikalnego zespołu”.

Należy zgodzić się z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, iż „wskazane do ochrony relikty rozplanowania i zabudowy”, nie odpowiadają ustawowym definicjom zespołu budowlanego i układu urbanistycznego tzn. nie tworzą przestrzennego założenia miejskiego, zawierającego zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg, ani powiązanej przestrzennie grupy budynków wyodrębnionej ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi .

Z powyższego wynika, że organ pierwszej instancji, dokonał oceny przedmiotowego terenu pod kątem posiadanych wartości artystycznych, historycznych i naukowych, a zatem ustalenia czy obiekt może być uznany za zabytek w rozumieniu ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. W tym miejscu należy stwierdzić, że organy ochrony zabytków są władne do dokonywania oceny obiektu bądź terenu pod względem posiadanych przez niego wartości artystycznych, historycznych i naukowych. (vide: wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 22 maja 2007 r. sygn. akt 119/07, Lex 347785 czy wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 24 kwietnia 2009 r., sygn. akt 1693/08).

Należy podkreślić, że objęcie prawną ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków dotyczy obiektów o wysokich wartościach historycznych, naukowych i artystycznych, uzasadnionych okolicznościami m.in. takimi jak występowanie cech stylowych - zarówno wewnątrz jak i na zewnątrz obiektu, powiązanie z osobą wybitnego architekta lub budowniczego itp., które przesądzają o jego znaczeniu jako świadectwa określonego etapu rozwoju architektury i budownictwa. Wpis do rejestru zabytków dotyczy także obiektów o istotnych wartościach historycznych lub naukowych, których walory wyróżniają je ponad inne obiekty tego rodzaju lub ponad większość obiektów historycznych. Jak wynika z akt sprawy, na ternie objętym wnioskiem Towarzystwa Opieki nad zabytkami, Oddział w Warszawie, znajdują się wpisane do rejestru zabytków

- pod nr 873, na podstawie decyzji z dnia 1.12.1973 r., synagoga Nożyków,
- pod nr 169, na podstawie decyzji z dnia 1.07.1965 r., założenie urbanistyczne pl. Grzybowskiego,
- pod nr 172, na podstawie decyzji z dnia 1.07.1965 r., kamienica przy pl. Grzybowskiem 10,
- pod nr 671, na podstawie decyzji z dnia 1.07.1965 r., kamienica przy pl. Grzybowskiem 12
- pod nr 170, na podstawie decyzji z dnia 1.07.1965 r., kościół p.w. Wszystkich Świętych, pl. Grzybowski 3/5.

Z kolei analiza wartości zabytkowych budynku przy ul. Twardej 6 w Warszawie, stanowi przedmiot odrębnego postępowania administracyjnego, wszczętego na wniosek innej organizacji społecznej – Zespołu Kulturowego Dziedzictwa Warszawy „ZOK”.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego podtrzymuje stanowisko organu ochrony zabytków pierwszej instancji, iż nie jest wystarczającą podstawą do wpisywania przedmiotowego terenu do rejestru zabytków, wyłącznie ze względu na jego, wskazywaną we wniosku, komplementarność o charakterze niematerialnym, wynikający z powiązania z kulturą i historią Żydów w Warszawie.

Reasumując, organ ochrony zabytków drugiej instancji stwierdza brak interesu społecznego we wszczęciu postępowania administracyjnego w sprawie wpisu do rejestru zabytków „zespołu urbanistyczno - architektonicznego składającego się z Placu Grzybowskiego, skweru i budynków stanowiących dowód istnienia w Warszawie Centrum kultury żydowskiej, zarówno przed II wojną światową jak i po jej zakończeniu” – teren oznaczony na załączniku do wniosku; zespół tworzą: Synagoga Nożyków, 1898-1902; budynek administracyjno-biurowy, 1883, 1929-31(ul. Twarda 6); budynek Teatru

Żydowskiego, 1967 (plac Grzybowski12/16); plac Grzybowski, XVII w. oraz skwer i zieleniec wokół synagogi, XIX/XX w.

Postanowienie niniejsze jest ostateczne w administracyjnym toku postępowania.

Strona, która uważałaby, że postanowienie to narusza prawo, może zgodnie z art. 53 § 1 i art. 54 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2002 r. Nr 153, poz. 1270 z późn. zm.), może wnieść skargę, za moim pośrednictwem (02-656 Warszawa, ul. Ksawerów 13), do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, w terminie 30 dni od dnia doręczenia niniejszego postanowienia.

7 ul. MINISTRA KULTURY
I DZIEDICICTWA NARODOWEGO
SEKRETARZ STANU
GENERALNY
KONSERWATOR ZABYTKÓW
Piotr Zuchowski

Otrzymują:

1. Towarzystwo Opieki nad Zabytkami o/Warszawa, ul. Morskie Oko 2, 02-511 Warszawa
2. Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków
3. a/a

Do wiadomości:

1. Towarzystwo Społeczno- Kulturalne Żydów w Polsce – Zarząd Główny – reprezentowane przez radcę prawnego Adama Brzozowskiego, Kancelaria Prawnicza „Barylski T., Olszewski A., Brzozowski A.” – Spółka Komandytowa
2. Prezydent m.st. Warszawy, pl. Bankowy 3/5, 00-950 Warszawa

OPŁATA POBRANA
TAXE PERÇUE POLAND

Umowa nr 47/2003 r.
z dnia 28.02.2003 r.

Nadano w UP Warszawa 1

MINISTERSTWO KULTURY
DZIAŁ OCHRONY NARODOWEJ
DEPARTAMENT OCHRONY ZABYTEKÓW
68 Narce-Pol Przodmieście 15/17
00-374 Warszawa

W P Ł Y N Ę Ł O

0 3 L I P . 2 0 1 3

Towarzystwo Społeczno-Kulturalne
Żydów-Zarząd Główny-reprez.przez.
R.pr. A.Brzozowskięgo,
ul.Krakowskie Przedmieście 4/6
pok.115
00-333 Warszawa
DOZ-OAJK-6700/1298-2/12JKS]